

Imaginární kino

Posudek vedoucího práce

MgA. Vojtěch Mašek

Úvodem mé zprávy o vzniku dizertační práce Jakuba Felcmana, bych rád zdůraznil, že mé vedení spočívalo zejména v debatách o praktických otázkách scenáristiky a dramaturgie a společném zájmu o okrajové a hraniční formy této disciplíny. V souvislosti s mým nástupem na Katedru scenáristiky a dramaturgie byly pro mě tyto rozhovory velmi cenné. Pokud mohu hovořit o svém vlivu na vznik práce, byl zřejmě ve směřování od teorie obecné k praktické a konkrétní ve smyslu zkoumání funkčnosti.

U Felcmana se v jeho tvorbě scenáristické, dramaturgické a možná i u jeho existence samotné dá hovořit o řízeném chaosu, o matematicky analytické snaze popsat a definovat například dialog, vývoj charakteru postav kombinované s eruptivním zájmem o zdánlivě nesouvisející odvětví filmové, divadelní či literární. Imaginární kino je tedy textem felcmanovským právě svým rozpětím, které se může jevit jako nekoncepčním, ovšem tento dojem je zdánlivý. Autor sleduje umanutým způsobem tématickou nit, jednotlivé kapitoly vyrůstají jedna ze druhé způsobem, který se obejde i bez pomoci oslích můstek. Práce tak zároveň mapuje vývoj samotného Felcmana od filmového vědce po praktikujícího scenáristu a dramaturga, toto zhmotňování a zužitkování znalostí a vědomostí není rezignací na filmovou teorii a chcete-li filozofii, ale úsilováním odkrýt mechanismy filmových vypravěčů, ať už vědomé či nevědomé.

Za svého krátkého působení na katedře scenáristiky a dramaturgie jsem si i díky Jakubovi Felcmanovi a konzultacím jeho textů začal klást otázku, jak by měla vypadat teoretická příprava studentů. Narážíme na časté vymezování se vůči scenáristickým příručkám a tzv. kuchařkám, na druhé straně stojí bezbřehá svoboda umělce a jeho bezbřehého díla. Cestou je hledání vlastních principů a mechanismů, nedogmatismus, ale zároveň a především vůle po pravosti, odhalování toho, jak funguje dobrý, a že silný příběh neznamena hledání receptů na opakování již řečeného, ale poučení se pro vlastní originální cestu. Toto se často zaměňuje a funkčnost a řemeslo se stávají synonymem pro rutinu a banálnost. Často je to oprávněné. Ale smyslem dizertační práce Jakuba Felcmana je právě tento rozpor objasnit a rozklíčování podobných nebo stejných principů u výjimečných a nezaměnitelných děl, odkrýt nástroje, které scenárista ke své práci může používat, aniž by jen kopíroval. Rozebrat fungující přístroj na nejmenší součástky a postavit nový pro zcela jiné účely. A neztratit schopnost diverze, nonsencu, narušení a porušení všeho, co jsem se naučil.

Toto podprahové poselství cítím z každé z kapitol Imaginárního kina, poselství Jana Němce, který neustrnul do poslední chvíle své tvorby.

Svoboda a novátorství ale neznamená neznalost předešlého. Znamená často právě precizní znalost a chuť a radost z interpretace. Felcmanův text ukazuje cestu, alternativu k povšechným, subjektivním rozborům filmů nebo portrétům režisérů a jejich díla, dává základ metodice postavené na zevrubném studiu jednotlivých složek skládajících filmový příběh. Nespokojit se pouze s konstatováním, že dialog je dobrý, přirozený, rytmizovaný, ale zkoumat a bádát například nad vazbami, které jsou mezi postavami a nad jejich záměrnou či nezáměrnou věrohodností. Je omylem domnívat se, že je to jakási strojařina vně scénářů či filmů, tento postup naopak otevírá další a další souvislosti psychologické i dramatické. Dojem, který z Felcmanovy práce mám, je v tom dobrém slovo smyslu nedokončenost, neuzavřenost. Otevírá prostor k dalšímu směřování na poli teorie sloužící umělecké praxi, budování arzenálu tvůrčích postupů a systémů. Jako mnohá teorie v tomto oboru není neprodyšná a exaktní, ale je více otevřením pole pro uvažování a usilování. Teorie, která je bezprostředně vázaná na živou kinematografii a paralelně si ní reflektuje její vývoj a směr. Z toho, co jsem napsal asi nemůže vyplynout nic jiného, než že práci Jakuba Felcmanna považuji za podnětnou a doporučuji ji k obhajobě.

Vojtěch Mašek

V PRAZE DNE 18. 4. 2014

